

TOPONOMASTIČKA GRAĐA OPĆINE DICMO U ZNANSTVENOJ LITERaturi

Ćatipović, Barbara

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:830598>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2023-05-31**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

TOPONOMASTIČKA GRAĐA OPĆINE DICMO U ZNANSTVENOJ LITERaturi

Barbara Čatipović

SPLIT, 2020.

Odsjek za Hrvatski jezik i književnost

Hrvatski jezik i književnost

Leksikologija i onomastika

TOPONOMASTIČKA GRAĐA OPĆINE DICMO U ZNANSTVENOJ LITERaturi

Studentica:

Barbara Čatipović

Mentorica:

dr. sc. Katarina Lozić Knezović, izv. prof.

Split, 2020. godine

Sadržaj

1. UVOD	1
2. DICMO	2
3. ZNANSTVENA GRAĐA.....	3
3.1. Povijesne knjige.....	3
3.2. Arheološka istraživanja	7
3.3. Građa o naseljima	10
3.4. Izvori pravnih dokumenata	11
4. POPIS TOPONIMA	12
5. ZAKLJUČAK	22
6. LITERATURA	24
SAŽETAK	27
SUMMARY	28

1. UVOD

Dalmatinska zagora obiluje ostacima minulih vremena o čemu svjedoče brojni nalazi, pisana građa, priče, ali i imena koja su svojevrsna identifikacija mjesta. Imena sa sobom donose priču o vlastitom nastanku, sloj vremena u kojemu je ime stvoreno, kao i kontinuitet njegove upotrebe. Imenovanje je od davnina nužna društvena pojava. „Nastanak imena uvjetovan je potrebom da se osoba ili lokalitet imenuje, identificira, i razluči od bezbroj drugih osoba ili lokaliteta“ (Šimunović 1986: 6). Kao takva, upućena su izravno na objekte koje imenuju čime često gube svoja primarna leksička svojstva. Toponimiju čine imena mjesta (kojem se pribrajaju i imena zemalja, država i rijeka), a nju proučava grana onomastike koja se zove toponomastika (Samardžija 1995: 62). Postupci imenovanja konfiguracije ili osobe dijele zajedničku osobinu, a to je da „određenom sadržaju (u onomastici *referentu*) pridodaju određeni jezični oblik (*toponimski lik*) ili jednostavno: *ime*“ (Skračić 2011: 21).

Cilj je rada naglasiti važnost toponomastičkih istraživanja naselja, njihove povijesti i pojave brojnih novih imena koja svojim postojanjem otvaraju put prema dubljem istraživanju i klasificiranju. Manja neistražena naselja poput Dicma, u svojim toponimima kriju blago jednog naroda i čuvaju jezičnu, odnosno leksičku starinu. Upravo zbog relativno slabog toponomastičkog istraživanja, brzog društvenog tempa i mijenjanja jezika, stari toponimi su u opasnosti od nestajanja. Bilježenjem i pronalaženjem toponima, zapisuje se i jezik naših predaka.

Motivacija za radom javila se iz ljubavi prema rodnom mjestu i zavičaju. Danas je sve rjeđe zastupljen jezik naših baka i djedova. S obzirom na to da poljoprivreda i stočarstvo više nisu primarna djelatnost ljudi koji prebivaju na selu, dosta leksika koji je bio djelom općeg govora predaka gotovo da je nestao. Pod time ubrajam upravo imena (ne)obrađivih površina, pašnjaka, šuma, brda i dolina na kojima su svoje dane provodili naši preci. Tim terminima, osim najstarijeg puka, još upotrebljavaju lovci zbog identifikacije mjesta, lakšeg snalaženja u prostoru i njihove međusobne suradnje.

Nakon upoznavanja s mjestom Dicmo, odnosno općim prirodno-geografskim podacima i osnovnim činjenicama, te etimologijom njegova imena, slijedi opis i pregled jedinica obrađene literature. Prikupljena građa prvotno je opisana prema vrsti kojoj pripada. Tako je u radu obuhvaćena povijesna literatura, radovi arheoloških istraživanja, literatura o naseljima te naposljetku dokumenti i radovi kojima su pravni dokumenti poslužili za građu. Povijesna građa daje predodžbu o kontinuitetu naseljenosti prostora oko Dicmanjskog polja, njegov

postupan razvoj i povijesne podatke koji mu daju na važnosti. Arheološka istraživanja potvrđuju povijesne podatke, a uz nalaze se otkriva izgled terena, njegov položaj u mjestu i njegovo ime. Građa o naseljima znatno proširuje znanje o Dicmu. Donose se imena naselja unutar općine, kao i njima pripadajućih zaseoka. U tom je tipu literature svakom od naselja opisana etimologija, prikazane su njihove opće značajke te su prikazana imena mjesta koja su slična ili ista. Poglavlje o pravnim dokumentima važno je isključivo zbog imena koja se u njima upotrebljavaju, a rijetko su viđena u ostalim jedinicama literature. Sva ta iščitana imena detaljnije su obrađena u poglavlju s popisom imena, gdje se uz ime navodi mjesto njegova pronalaska u jedinici literature te unutar kojeg se konteksta ono javlja. Imena su poredana abecednim redom. Sveukupno je obrađeno 107 toponima.

2. DICMO

Općina Dicmo nalazi se u Dalmatinskoj zagori, a smještena je na krškom Dicmanjskom polju površine svega 35 četvornih kilometara. Prema podacima popisa stanovništva iz 2011. godine ima 2802 stanovnika. Petar Skok (1971: 400) definirao ga je kao „polje između Splita i Sinja sa sedam sela i jednom urijom hrišćanskom i kršćanskom.“ Kontinuitet naseljenosti seže u antička vremena što potvrđuju arheološka istraživanja provedena na tom području. Ime *Dicmo* „ima latinsku etimologijsku legitimaciju iz vremena kad su Rimljani gospodarili današnjim hrvatskim prostorima“ (Ivanković 2009: 78). Tu se nalazio deseti po redu miljokaz ceste Salona – Andeterium, današnji Solin – Gornji Muć. Redni broj deseti na latinskom je jeziku u obliku *decimus*, - *a*, -*um*, oblik od kojega je izvedeno današnje ime Dicmo. Ondašnje autohtono stanovništvo kazalo bi kod desetog kamena (miljokaza), u prijevodu na latinski „*ad decimum lapidem*“ (Ivanković 2009: 78). Ime se danas upotrebljava kao ime polja i općine, a o njegovu kontinuitetu upotrebe nalaze se brojne potvrde zapisane u različitim izvorima. Prema Ivšić (2013: 153) srednji rod imena Dicmo potvrđuje da je ono izvorno označavalo polje. „Lik imena govori da je izvor vlat. *Dēcimu- i da je do posuđivanja došlo prije slav. i > ъ, prije 2. palatalizacije: slav. *Děkīm- > *Děcъm-, s ikavskim refleksom jata Dicm-“ (Ivšić 2013: 153, usp. Skok 1971: 400).

3. ZNANSTVENA GRAĐA

U znanstvenu građu ubraja se literatura širokog područja proučavanja: od povijesnih knjiga, arheoloških istraživanja, literature o naseljima kao i izvora poput pravnih dokumenata ili članaka koja dokumente koristi kao podlogu za određena istraživanja. Upravo je tim redoslijedom sustavno obrađen prostor Dicma s naglaskom na toponime koji pripadaju mjestu kao njegov sastavni dio.

3.1. Povijesna literatura

Povijest Dicma s obzirom na prirodno-geografski smještaj i osebujnu povijest Dalmacije, zasigurno je isto tako pozamašna, no u znanstvenoj je literaturi jako malo spomenuta i obrađena. Najviše se o njoj sačuvalo zahvaljujući svećenicima, koji su bili najobrazovaniji sloj stanovništva među autohtonim stanovništvom koje je putopisac Alberto Fortis okarakterizirao kao divlje Morlake.

Prema povijesnim podacima, Zagora je činila povoljno područje za naseljavanje Slavena, „naročito oko plodnih površina Mučkoga, Crivačkoga, Radoškoga, Dicmanjskoga i ostalih polja“ (Kužić 1997: 10). O naseljavanju Hrvata u 7. stoljeću saznaje se iz pisanja cara Konstantina VII. Porfirogeneta, odn. o dolasku petero braće i dviju sestara koji pokoravaju Avare i ovladavaju njihovom zemljom. To je ujedno vrijeme kada je kršćanstvo bila nepoznanica, a vjera starih Hrvata dualistička. Slavenski dualizam očitovao se u stalnoj borbi sila svjetla i sila tame. Osim u suprotstavljanju dana i noći, ljeta i zime, suprotnosti i simbole pronalazili su i u brdima i spiljama Zagore. Takav potpuno učvršćen dualizam očitovao se u brojnim imenima brda, lokava i sela. Tako Perunov¹ simbol hrast nalazimo u naselju Krušvar. Krešimir Kužić (1997: 21) to mjesto opisuje kao „gaj sa vrlo starim hrastovima, oko kojega se nalazio slobodan prostor, omeđen ogradom sa dva ulaza. To je bilo svetište čitavoga područja...“

Dolaskom Rimljana na vlast započinje gradnja cesta koje su služile za ulančavanje i povezivanje udaljenih i nedostupnih područja diljem zemlje. „Jedna od tih cesta išla je preko Klisa na Muć i dalje dolinom Vrbe prema Petrovu polju, dok je druga vodila preko Dicma na Trilj i Sinj“ (Kužić 1997: 11). Iz Dollabelina sistema cesta u rimskoj provinciji Dalmaciji (Kužić 1997: 11, prema Bojanovski 1974) saznaje se trasa koja je izgledala ovako:

¹ Nebeski bog grmljavine i groma, osobito omiljen među Slavenima, ubraja se u dobre bogove.

„... cesta je kroz Porta Caesarea vodila do izvora Jadra, zaobilazila sa istoka Debelu glavu i uspinjala se na Klis uz Bili brig. Na kliška vrata izlazila je istočno od sela, ispod tvrđave, (a ne iznad), kod Pećina prelazi duboku provaliju preko nasipa. Tu su kao i na Bilom brigu kolotečine, dolje ide na Grlo, gdje se račva cesta za Muć (Via Gabiniana). S Grla vodi ispod Kočinjeg brda desno od moderne ceste prema visoravni Dugopolja. I tu se vide duboke kolotečine. Između Orguza i Metaljke, prenje se preko Bubovače na Križice i silazi u Dicmo. U zaseoku Kraj odvađa se cesta na Trilj. Od Dicma ide trasom moderne ceste do Sinja.“

Iz raznih opisa rimske ceste koja je od Solina vodila prema unutrašnjosti saznaje se da „glavna među njima dovršena je već nakon Bantova ustanka²: polazeći iz Salone u unutrašnjost račvala se na Križicama, između Dicma (*Decimin*) i današnjeg Dugopolja“ Zna se da je ta ista cesta imala više odvojaka, a Basić (2007: 363) zaključuje da „je toponim Križice zacijelo vrlo star, barem srednjovjekovni.“

Dicmo je svoje mjesto zauzelo u poznatom putopisu talijanskog redovnika i putopisca Alberta Fortisa. Fortisov je *Put po Dalmaciji (Viaggio in Dalmazia)* od velike važnosti za povijest Dalmacije i njezina naroda. Njezinu je povijest obogatio brojnim predajama, običajima i načinom života ljudi, te opisima krajolika. Prilikom obilaska pojedinih krajeva priložio je karte (crteže), a vrlo je detaljno opisao „sastav ili 'narav' tla, zatim poljoprivredu, stočarstvo, trgovinu“ (Rihtman-Auguštin 1987: 257). Kraj gdje obitavaju Morlaci između Klisa i Sinja opisuje kao dijelove „užasne pustinje koja može zastrašiti svakoga revnog putnika prirodnjaka“ (Fortis 2004: 181). Dicmo nije pak dio zastrašujućeg opisa, jer za njega kazuje:

„Podno planine Križice leži lijepa dolina Dicma koja ima dobre pašnjake i plodnu zemlju, a proteže se ukrug gotovo deset milja i sva je okružena brdima. Nije obrađena kako bi mogla biti, jer su Morlaci veoma daleko od poimanja dobra, pa i osrednjega ratarstva. Od Dicma se kroz Ženski klanac, zatim po brdu Mojanka i naposljetku kroz Kukusov klanac silazi u prostrano i lijepo Sinjsko polje koje natapa Tilurus što se sada zove Cetina; o tom dijelu kraja opet ću govoriti ondje gdje budem izvještavao o izvorima, toku i ušću te rijeke po kojoj se on nekada zvao Cetinskom krajinom.“ (Fortis 2004: 181)

Osim Alberta Fortisa, o Cetinskoj je krajini i njezinim mještanima pisao Ivan Lovrić koji je dao osvrt na Fortisov *Put po Dalmaciji*. Lovrić u predgovoru svoga djela *Bilješke o Putu po Dalmaciji i Život Stanislava Sočivice* (1948.) navodi: „Fortis je u svojem 'Putu' govorio na brzu ruku, kako je on to već činio, gotovo o svim poznatijim mjestima Dalmacije.“

² Bantov ilirski ustanak protiv Augustovih legija početkom 1. stoljeća (Belamarić 2010: 18)

Bilješkama je obuhvatio samo dio od izvora Cetine do Trilja. Upotpunio ih je običajima Morlaka, a prilikom opisa jednog od njih kazao je kako su ime dobili *Ženski klanac* i *Mojanka* na prostoru naselja Dicmo. Mirko Tomasović (2009.) u članku koji donosi rad Ane Vidović i njezin utjecaj na hrvatsku književnost, obrađuje spjev *Anka i Stanko ili Dubrava Mojanka blizu Splita*. Ana Vidović radnju je opjevala u svega 1199 deseteraca. U posljednjem se dijelu izravno obraća čitatelju kazujući da „spjev nije fikcija nego da se sve, što je 'popjevala' uistinu dogodilo na lokalitetima, koji još postoje (sela Dicmo i Šurjak, dubrava Mojanka, “gdi za vjeke leži djevojčica““ (Tomasović 2009: 9). *Put po Dalmaciji* i Lovrićeve *Bilješke* poslužile su kao izvor i inspiracija autorici Justine Wyne-Rosemberg-Ursini koja je smatrala naše običaje najizvornijima u Europi, a mjesto radnje romana *Morlaques* smjestila je u dalmatinske krajeve. Radnju uokviruje upravo mjesto Dicmo (Soldo 1997: 419).

U 17. i 18. stoljeću Dicmo se sastojalo od sedam naselja: *Sičane, Sušci Kraj, Osoje, Prisoje, Krušvar* i *Ercegovci*. Selo se prostiralo krajem „od *Biska* do *Radinja* na zapadu s *Koprivnom* bilo je jedno selo i jedna župa“ (Soldo 1995: 75). U tom je razdoblju ono bilo podijeljeno na dvije banderije: *Bilandžića* u *Krušvaru* i *Ercegovcima*, i *Maretića* u *Dicmu*, koja je obuhvaćala *Sičane, Mojanku, Polje, Koprivno* i *Radinje* (Soldo 1995: 75). Fra Josip Ante Soldo (1995: 76-77) prikazao je izgled raspodjele zemljišta toga kraja. Obiteljima su podijeljene obradive površine sukladno broju glava (duša) jednog kućanstva. Iz Soldinih primjera podjele zemlje spominju se sljedeća imena površina: mjesto *Stabbio* (tor) ili *Burenica* u *Sičanima*, ograda u *Koritu* i u *Dubokom Docu*, *Zeleni bunar* u *Sičanima*, *Starokuće* u *Sušcima* i mjesto *Arseno*. Iz navedenog popisa raspodjele i ostalih povijesnih izvora Soldo zaključuje da su sela područja Dicma (zaseoci/naselja) formirana na rubovima polja oko 1700. godine.

Primjere raspodjele zemljišta fra Josip Ante Soldo proširio je u drugom izdanju knjige *Sinjska krajina u 17. i 18. stoljeću* (1997). Zemljišta koja su bila predmetom raspodjele, darivanja ili otuđivanja zbog dugova su: livada *Milenzinka* (Soldo 1997: 145), oranica *Čipac, Duga njiva*, šest oranica na mjestima *podvornica*, na dno ulice, u *Gradini*, na *Gredi, Popradini* i *Carevini* blizu crkve sv. Ivana (Soldo 1997: 234).

Povijest naroda obilježena je mnogobrojnim seobama, a od iznimne važnosti je dolazak franjevac na prostore Zagore koji su započeli s osnivanjem župa uz podršku splitskoga nadbiskupa. Novonastale crkvice bile su malih dimenzija što nije čudno s obzirom na to da je vrijeme u kojima su građene nesigurno, a slabe financije mještana nisu bile u mogućnosti za

gradnju velebnijih izdanja. U Sinjskoj su krajini 1697. godine upisane franjevačke župe među kojima se spominje i crkva sv. Jakova u Dicmu (Soldo 1995: 124). Sljedeće je spominjanje „svjedočenje općeg komesara Reda fra Ivana de Viterija iz 1708. godine o Franjevačkoj provinciji Bosni Srebrenoj“ (Soldo 1995: 125). Ti podatci kazuju da je Dicmo mjesto koje se sastoji od sedam sela s dvije crkve: sv. Ante (?) i sv. Ivana Krstitelja u Krušvaru (Soldo 1995: 126). Župe Sinjske krajine nakon konačnog utvrđenja granica 1721. godine pohodio je splitski nadbiskup, a među njima su dvije u Dicmu: Dicmo Donje i Dicmo Gornje. Dana 19. srpnja 1709. godine spominje se posjet predjelu Dicma zvano *Mojanka (Mogancha)* gdje su viđeni temelji crkve i uz nju mogućeg samostana, no zbog starine, trošnosti materijala i vanjskih čimbenika ta su mjesta bila jedva vidljiva (Soldo 1995: 157). Iz nadbiskupskih spisa doznaje da je 1718. godine u Dicmu spaljena crkva sv. Jakova, a svečeva je slika pokidana sabljom. (Soldo 1995: 188). O bijesu Turaka svjedoči *Pismo splitskog nadbiskupa papi Klementu XI. Pisanog upravo u selu Dicmu 9. kolovoza 1715. godine* (Soldo 1995: 198).

Nakon oslobođenja od turske vlasti, zatim uprave pridošlih franjevaca, župa u Krušvaru posvećena sv. Ivanu Krstitelju od matične župe odvaja se 1752. godine. Dicmo je također bilo i pod mletačkom vlašću, a poslije toga mijenjale su se austrijska, francuska pa opet austrijska vlast u čijem je vremenu „izgrađena uskotračna željeznica Split – Sinj koja je prolazila tim krajem“ (Ujević 2018: 211). Matična župna crkva posvećena je patronu župe sv. Jakovu apostolu, a sagrađena je 1934. godine. Zbog svoje velebnosti i vizualne dominacije u središtu polja nazvana je „Bijelom golubicom“. Pokraj nje sagrađena je mala kapela Gospe Lurdske posvećena župljanima poginulim u Domovinskom ratu (Ujević 2018: 212-213). Stara crkva sv. Jakova čije je vrijeme gradnje nepoznato, nalazila se na mjesnom groblju. Poznato je da ju je posjetio biskup Stjepan Cupili 1709. godine, te da su je 1715. godine Turci zapalili. Uslijedila je njezina obnova, a danas je posvećena sv. Josipu i služi kao grobljanska kapela (Ujević 2018). U naselju Sičane nalazi se crkva sv. Nikole Tavelića, u Prisoju crkvica sv. Ante i kapela Gospe od Zdravlja izgrađena 1730. godine. Ujević (2018: 213) za naselje Osoje kazuje da se spominje još u XV. stoljeću, a u njega smješta kapelu sv. Klementa podignutu 1882. godine. U Dicmu se u Radinju nalazi crkva sv. Ivana Krstitelja, građena 1875. godine, te u naselju Ercegovci crkva sv. Ilije proroka nastala na starim temeljima 1988. godine (Ujević 2018).

3.2. Arheološka istraživanja

Povijesni kontinuitet naseljenosti područja Dicma ostavio je svoj kulturni trag u obliku brojne arheološke građe – prvenstveno gradina, grobnica, stećaka, sve do fragmenata arhitekture, žrtvenika, artefakata i ostalih uporabnih predmeta. Povjesničar umjetnosti i arheolog Ante Milošević istraživanjem je svog rodnog cetinskog kraja uvelike doprinio širenju znanstvene građe o neistraženim lokalitetima vlastitoga zavičaja. Prikupio je do tada objavljenu književnu građu, članke iz raznih znanstvenih i arheoloških časopisa, kao i neobjavljenu arhivsku građu i dokumente provedenih istraživanja. U predgovoru knjige *Arheološka topografija Cetine* Milošević (1998: 7) upozorava o nedostacima istraživanja, kazujući: „...uza sva nastojanja, međutim, unaprijed sam svjestan činjenice da to nije sve i da mi je štošta promaklo i u literaturi (poglavito u starijoj, koja mi u cijelosti nije bila dostupna) i u muzejima (osobito u onima koji nemaju potpuno sređenog inventara), a pogotovo na terenu, koji sam nekoliko puta obilazio i rekognoscirao, ali iz raznih razloga nikada dovoljno sustavno.“

U djelu *Arheološka topografija Cetine* (1998.) iznosi lokalitete arheoloških nalazišta, opisuje teren i predmet nalaza te datira pronađeno. Imena koja koristi za nalazišta su imena koja su u uporabnom leksiku lokalnog stanovništva. Milošević (1998: 221) navodi da su na dicmanjskom prostoru nalazi 30 arheoloških položaja. Izdvaja: *Ajdučića gomila (ili Bilandžića gomila), Butige, Crkva Sv. Nikole Tavelića, Čemernica – Mojanka, Čemernica (Prisoje), Dicmanjsko groblje, Golobrig, Gradina na Glavici, Jadrina gomila, Jasenovača, Jedini drinak, Klanac (Čemernica), Kokani (trafostanica), Križi, Kuća J. Kokana, Ledenice (Dicmo), Mala gradina (Korita), Mala Grubuša, Mojanka, Mojanka (Sičane), Njivice (Sičane), Ograda A. Šušak, Ograda M. Jokića, Podrugov voćnjak, Stare kuće (Sušci), Stari vinogradi, Šerbina gomila, Trapošnik, Vojkovića gradina, Župna kuća (Dicmo).*

Prilikom opisivanja izgleda terena i nalazišta, detaljnije je specificirao položaj lokaliteta uporabom ostalih poznatijih toponima. Iz njegovih opisa izdvajamo toponime: *prostor crkve Sv. Jakova, zaseok Bradići pokraj crkve Sv. Nikole Tavelića, zaseok Grčići u Prisoju, vrh brda Gradina (Sičane) na položaju zvanom Gradina, brdo Trapošnik iznad zaseoka Jadrići u Krušvaru, Podrugove kuće, Klanac, zaseok Bojići i Jukići, Prosik, Nugle, Korita, Grebište, Kitnica, Grob, Glavičica, zaseok Blajići u Krušvaru, Gradina (u Sušcima), zaseok Botić u Prisoju.* Zaseoci koji se navode imenovani su prema prezimenima obitelji nastanjenih na tom prostoru (Bradići, Grčići, Jadrići, Bojići, Jukići, Blajići, Botić). Iščitavajući Prezimena općine Dicmo koja je obradio Ante Ivanković (2007.) nigdje se ne navodi prezime Bradić. Vjerojatno je došlo do pogreške prilikom zapisivanja s obzirom na to da je zaselak smješten u naselju Sičane gdje stanuje najveći broj obitelji prezimena Bralić.

Anita Librenjak (2011: 11) u *Pregledu arheoloških istraživanja u Cetinskoj krajini od 1980. do 2006. godine* poradi jasnoće i preglednosti arheoloških nalazišta navodi abecednim redom kratak pregled i rezultate istraživanja. Iz pregleda izdvajamo nalazišta koja se tiču područja Dicma: *Korita, Sičane te Vojkovića gradina u Krušvaru*. Ove je gradine prethodno naveo Ante Milošević u svojem istraživanju, a to isto istraživanje poslužilo je kao građa publikacije *Arheološka istraživanja u Cetinskoj krajini*. Librenjak (2011: 13) na prostoru Dicmanjskog polja navodi pet kamenih tumula od kojih su istražena samo dva.

Vinka Bubić (2016: 113) u doktorskom radu *Tipologija i topografija kasnoantičkih grobova u arheološkom krajoliku srednje Dalmacije* kazuje da su u predjelu *Sušci* istraživanja pokazala postojanost presvođene grobnice koja se nalazi na mjestu nazvanog *Grob*. Ta saznanja je u svojim bilješkama zapisao don. Frane Bulić 1920. godine, a mještani su ih potvrdili u novijim istraživanjima provedenim 1982. godine. Terenska istraživanja nisu ustanovila zabilježene grobnice kasnoantičke arhitekture (Bubić 2016).

Miroslav Katić je obradio kasnoantičke utvrde u zaleđu Solina u članku *Castella qui sunt super civitatem Salonitanam*. Među utverdama uz rimsku cestu na prostoru Dicma značajna je 'Grubuša', ali i nedaleko od nje 'Gradina iznad Kukuzova klanca'. Gradina 'Grubuša' nalazi se na istoimenom brdu koji dijeli dva krška polja. „Grubuša kontrolira sjecište dvaju rimskih putova, jedan je vodio prema sjeveroistoku, odnosno Tiluriju i mostu na rijeci Cetini (*Pons Tiluri*), a drugi prema Osiniju – Sinju“ (Katić 2018: 260). Danas je taj položaj poznat pod imenom Križice, dok je na Grubuši Katić (2018: 260) „početkom devedesetih godina (...) ubicirao kasnoantički *Decimin*.“ Kazuje da se Dicmo prvi put spominje u djelu *Cosmographia* Anonima Ravenjanina pisanom krajem 6. ili početkom 7. stoljeća, a današnje ime nosi prema desetom miljokazu ceste od Salone. Katić (2018: 261) zaključuje da bi se „prema tome, *Decimin* (...) trebao nalaziti u zaseoku Butige, gdje nema arheoloških tragova koji bi upućivali na postojanje nekakve putne postaje ili sličnog lokaliteta.“ Dicmo smješta u skupinu naselja „kojih nema u ranijim rimskim itinerarima, nego se prvi put javljaju u kasnoantičkom pisanom izvoru“ (Katić 2018: 261). Katić je u svojem radu iznio istraživanja i zaključke Stjepana Gunjače koji „*Decimin* smješta u skupinu preživjelih antičkih toponima koji ukazuju na prisutnost starosjedilačkoga stanovništva nakon provale Avara i Slavena“. S tom se ubikacijom nije složio Ante Milošević koji je *Decimin* u *Topografiji* (1998.) smjestio u Ogradu M. Jokića u Sičanima, temeljeći svoju tezu na osnovi arheoloških nalaza. Katić (2018: 262) kazuje kako Milošević „zanemaruje na što upućuju pisani povijesni izvori“, te da je i njegov tekst „površno pročitao, jer netočno piše o Maloj Grubuši kao mjestu“ na kojemu je

ubicirao Decimin. Naime, Katić Decimin nije ubicirao na položaju gradine Grubuša, nego negdje na brdu Grubuša.

Unutar arheološke građe susjednih naselja nalaze se toponimi koji pripadaju prostoru Dicma. Riječ je o područjima koja su na graničnim položajima, te stoga nije ni čudna njihova pojava prilikom opisa terena i njegovih sastavnica. U radu Ivane Ožanić Roguljić i Ine Miloglav *Arheološka istraživanja na lokalitetu Banjače* navode se imena nekih lokaliteta Dicma u kontekstu opisa antičkog izgleda Banjače. Banjača je prostor na kojem je potvrđeno naselje datirano u 5. stoljeće. Autorice navode gradine koje su se nalazile u blizini lokaliteta, a za potrebe ovog rada značajne su gradine na Grubuši i Orguz. Tako opisujući Banjače, kazuju kako su „osim od blizine prometa, koji je prolazio prijevojem između brda Orguz i Osoje, dodatno mogle profitirati od svojih prirodnih svojstava, od izloženosti suncu na južnim obroncima brda Osoje“ (Ožanić Roguljić, Miloglav 2018: 138). Dugopolje je isto kao i Dicmo bilo smješteno uz antičku rimsku prometnicu koju potvrđuju arheološka nalazišta. Dicmo se u tom kontekstu spominje kao predio unutar kojeg se cesta razdvaja u tri pravca. Cesta poznata kao „*a Salonis ad Hedum castel(lum) / Daesitiatium*, odvajala se u Dicmu pod Bukovačom prema istoku. Ona je kroz sela Liska i Bisko vodila prema Tiluriju i dalje prema unutrašnjosti provincije Dalmacije“ (Ožanić Roguljić, Miloglav 2018: 139). Druga navedena cesta koja je također vodila prema Trilju, mogla bi se „poistovjetiti s cestom koju spominje Frane Bulić, a išla je južno od Bukovače, odnosno Osoja, preko Stupa i Prosika u Dicmo, gdje se spajala s cestom koja je preko sela Liska i Bisko vodila prema Tiluriju“ (Ožanić Roguljić, Miloglav 2018: 140). Posljednja cesta koja se spominje vodila je prema Gardunu, a za nju se pretpostavlja da je preko Prosika dolazila do Dicma (Ožanić Roguljić, Miloglav 2018: 140).

Na stranici Ministarstva kulture u registru kulturnih dobara³ navode se tri nepokretna kulturna dobra Općine Dicmo. To su arheološka nalazišta na brdu *Čemernica* u *Prisoju*, Prijemna zgrada na željezničkoj postaji Dicmo (Prisoje), te pravoslavna crkva Gospina Vaznešenja u *Sušcima*.

3.3. Građa o naseljima

Autor Ante Ivanković je u svojim radovima sakupio leksičku građu mjesta koja nisu od velike važnosti za širu hrvatsku javnost, ali su stanovnicima tih naselja zasigurno od velikoga značenja. Objavio je niz knjiga takvog tipa poput *Duvanjska prezimena* (2001.), *Prezimena*

³ <https://registar.kulturnadobra.hr/> (pristupano 18. srpnja 2020. godine)

općine Dugopolje (2002.), *Podrijetlo hrvatskih rodova vrličkog područja* (2003.), *Podrijetlo hrvatskih rodova u Trilju i okolici* (2003.), *Podrijetlo hrvatskih rodova u općini Otok na Cetini* (2004.), *Podrijetlo hrvatskih rodova u Turjacima pokraj Sinja* (2005.), *Hrvatski rodovi u župi Podbablje* (2005.), *Hrvatski rodovi u župi Vinjani* (2006.), *Hrvatski rodovi općine Muć* (2007.), *Prezimana općine Dicmo* (2007.), te *Nazivi naselja Splitsko-dalmatinske županije* (2009). Ivanković (2009: 25) ističe važnost toponima, a oni su za njega „trajni spomenici života svakog naroda na njegovim etničkim prebivalištima, ali i svojevrsni smjerokazi njegova kretanja predjelima povijesti, poznatim kao raseljavanja i doseljavanja“. Prema tome, važno je očuvanje imena, ne njihovo mijenjanje, jer na taj način štitimo povijest naroda i jezika.

Općina Dicmo obrađena je u djelima *Prezimana općine Dicmo* i *Nazivi naselja Splitsko-dalmatinske županije*. U prvoj se knjizi bavi isključivo antroponimijskom građom, no nije isključio toponime i povijesnu građu. Prvi dio knjige bavi se imenima mjesta Dicma i njegovih naselja. Iz *Leksikona naselja Hrvatske* (knjiga I. 2004. i knjiga II. 2005.) Ivanković navodi naselja i njihove zaseoke. To su: *Kraj* sa zaseocima *Brda*, *Grubuša Velika*, *Kraj Osoje*, *Kraj Sušci* i *Križice*, naselje *Krušvar* sa zaseocima *Botić*, *Očinjak*, *Plavša*, *Rajevci* i *Župa*, te naselja bez zaseoka *Ercegovci*, *Osoje*, *Prisoje*, *Sičani* i *Sušci*. Svakom od njih naveo je etimologiju, hrvatska mjesta sličnog ili istog imena, te povijesne činjenice ako ih ima.

Drugo djelo, *Nazivi naselja Splitsko-dalmatinske županije* donosi imena mjesta, njihovu etimologiju, zaseoke i imena sličnih mjesta u županiji ili na bilo kojem području gdje obitavaju Hrvati. Sustavno je obrađena općina Dicmo, te pojedinačno svako njezino naselje. Navodi središte općine u naselju *Kraj* (2009: 79) sa zaseocima (*Brda*, *Grubuša Velika*, *Kraj Osoje*, *Kraj Sušci* i *Križice*), što preuzima iz *Leksikona naselja Hrvatske* (2004. i 2005.), dok ostala dicmanjska naselja navodi tek prilikom zasebnog tumačenja (*Ercegovci*, *Krušvar*, *Osoje*, *Prisoje*, *Sičani*, *Sušci*). Prilikom posebnog opisa naselja i navođenja njegovih zaseoka izdvaja: *Kraj* (sa zaseocima: *Brda*, *Grubuša Velika*, *Kraj Osoje*, *Kraj Sušci* i *Križice* (2009: 202) s jedne strane, te četiri zaseoka: *Brda*, *Butige*, *Grubuša Velika*, *Križice* s druge strane (2009: 203)), *Krušvar* (sa zaseocima: *Botić*, *Očinjak*, *Plavša*, *Rajevci* i *Župa* (2009:)), *Osoje* (sa zaseocima: *Butige* i *Osoje Sušci* (2009: 257)), *Prisoje* (sa zaseocima: *Đidović Veliki*, *Klanac* (nekoć *Ženski Klanac*), *Križice*, *Mojanka*, *Pasike*, *Podgradina* (2009: 289)), *Sušci* (sa zaseocima: *Čeline* (dio *zaselka su Krivače*), *Jarčište*, *Kitnica*, *Korita*, *Kraj*, *Osoje* i *Stare Kuće* (2009: 349)), a uz naselje *Ercegovci* ne veže niti jedan zaselak.

Detaljnijim čitanjem i usporedbom Ivankovićevih knjiga vidljivo je neslaganje s navođenjem podataka o imenima zaseoka. Za naselje *Kraj* navodi zaseoke *Brda*, *Grubuša Velika*, *Kraj Osoje*, *Kraj Sušci* i *Križice* s jedne strane (2009: 202), dok s druge kazuje da su njegovi zaseoci *Brda*, *Butige*, *Grubuša Velika* i *Križice* (2009: 203). Dugu, prethodno navedenu podjelu, jednaku je naveo u djelu *Prezimana općine Dicma* i ona je vjerojatno točnija s obzirom na to da se Osoje i Sušci u oba navedena djela obrađuju kao zasebna naselja Dicma, a pod *Kraj Sušci* i *Kraj Osoje* mogu se podrazumijevati područja dodirnih točaka naselja. Naselje Osoje prema Ivankoviću (2009: 257) ima dva naselja: *Butige* i *Osoje Sušci*. Butige se u istoj jedinici literature navode kao zaselak različitih naselja, odnosno naselja *Kraj* i naselja *Osoje*. Neslaganje njegova sadržaja otvara pitanje kojem naselju zaselak *Butige* zapravo pripada. Pod naseljem *Prisoje* Ivanković (2009: 289) je naveo zaseoke: *Didović Veliki*, *Klanac* (nekoć *Ženski Klanac*), *Križice*, *Mojanka*, *Pasike*, *Podgradina*. Slično kao kod slučaju sa zaseokom *Butige*, *Križice* se javljaju kao zaselak dvaju naselja: *Prisoja* i *Kraja*. Unutar istraživanja povijesti Dicma i njegove arheološke građe *Križice* se prepoznaju kao brdo. Stoga je moguće da se kao zaselak javlja u oba naselja. Dijelovi naselja *Sušci* su: *Čeline*, (dio zaseoka su *Krivače*), *Jarčište*, *Kitnica*, *Korita*, *Kraj*, *Osoje* i *Stare Kuće* (Ivanković 2009: 349). *Kraj* i *Osoje* se ovom kontekstu zaseoka mogu protumačiti kao područja na dodirima s naseljem *Sušci*. Važno je naglasiti da se autor vodio navodima iz različite literature, te su stoga neslaganja u sadržaju prilikom navođenja imena dijelom opravdana.

3.4. Izvor iz pravnih dokumenata

Pravni dokumenti sa sobom donose pojmove koji nisu uvijek predmetom njihove glavne rasprave. Ti isti pojmovi i termini mogu poslužiti za drugačiju vrstu obrade podataka kao što je to slučaj u ovom radu. Predmetom istraživanja poslužio je dokument kojim se utvrđuju granice lovišta „Dicmo“. Dicmanjsko je lovište brdskog tipa, a rasprostire se na svega 4630 ha. Polazna točka lovišta je *Supačka draga* smještena podno brda *Imber* sve do *Maretića*, a nastavlja predjelom *Sičana* (*Radanovići*, *Nerlovići*, *Bralići*, *Miluni*) do *Kokana*. Daljnja granica vodi preko brda *Čemernica* do *Trapošnika*, zatim južno na selo *Očinjak* preko crkve sv. Ivana, na *Krušvarsko polje (Doc)* do crkve u mjestu *Liska*. Granica skreće sjeverozapadu do puta *Prosik-Erecegovci* prema *Ercegovcima*, odakle se sjeverno penje padinama brda *Osoje*, obilazi brdo *Orgus* te redom prelazi trigonometrima *Grubuša*, *Katina Glava*, *Darišica*, *Lisac* odakle preko *Kalinića vlake* ide do *Runjavca* preko *Korita* do *Male Gradine* sve do

početne točke *Stupačke drage*.⁴ Granice lovišta donose toponime koji su rijetko ili nisu nikako zastupljeni u literaturi, a poznati su uglavnom mještanima starijeg naraštaja.

Zdravko Matić je člankom *Djelovanje suda za zaštitu nacionalne časti Hrvata i Srba u Hrvatskoj 1945. – osvrt na srednjodalmatinski okrug i presudu Mati Podrugu iz Dicma* prikazao djelovanje suda, a pomoću neobjavljene arhivske građe iznio podatke kako je okrutno djelovalo sudstvo toga vremena. „Sudovi za zaštitu nacionalne časti sudili su i kažnjavali osobe koje su tijekom okupacije i narodnooslobodilačke borbe surađivale s okupatorom te njegovim domaćim pomagačima i tako se ogriješile o nacionalnu čast“ (Matić 2018: 353). Upravo iz sudskih dokumenata koje donosi unutar članka, izdvajaju se imena površina koje posjeduje optuženi Mate Podrug. Te površine su: *Panjina, Golobrig, Muratuša, Muratuše, Vinogradina, Ograda, Suvaja i Podina* (2018: 374-375). Uz navedena imena donosi narav površine.

4. POPIS TOPONIMA

Ajdučića gomila / Bilandžića gomila Milošević (1998: 221) navodi kako je na ovom području nalazište „iznad zaseoka Pavići u Ercegovcima, na rubu brdske kose koja dominira jugozapadnim dijelom Dicmanjskog polja.“ Prvi je dio dvorječnoga imena motiviran prezimenom Ajdučić, odnosno Bilandžić.

Arseno je područje koje Kužić (1997: 77) bilježi kao ucrtano na karti sinjskog područja iz 1785. godine kao „Arseno-Eržano“, smješteno zapadno od sela Vojnić, na području Krušvara.

Bisko fra Josip Ante Soldo (1995.) navodi kao krajnje selo od kojega se prostiralo područje Dicma. Danas Bisko pripada gradu Trilju.

Botić je zaselak naselja Krušvar za čije ime Ivanković (2007:17) kaže da je „ekonim motiviran prezimenom Botić.“ Ivanković (2007: 142) navodi kako je prezime Botić izvedeno od talijanske imenice *botta*, „kojom se označuje gruda tvrdog jela, primjerice pure, kako se oblikuje kad se zahvati kutlačom“ te ističe kako se značenjski „preklapa s ruskim glagolom *botetb*, ojačanom s hrvatskim prefiksima primjerice: na-botiti se = oteći, naduti se, o-botiti se = oteći, obot = otok, oteklina.“

⁴ <https://www.dalmacija.hr/Portals/0/Glasnik/2007/5/160S.%20loviste%20Dicmo.pdf> (pristupano 18. srpnja 2020. godine)

Brda bilježi Ivanković (2007: 11) kao ime zaseoka Kraj. Napominje da je „najprije brdo (praslavenski brdo) bilo tkalački češalj (ruski berdo, poljski bardo) sa značenjem „nešto oštro“, što se očituje i u njemačkom bort = daska.“

Butige su predio Dicma koji Ivanković (2007: 12) navodi kao središnji dio naselja Kraj, ali i kao zaselak naselja Osoje (Ivanković 2009:257). Smatra da je to „ekonim izveden od talijanske riječi bottega, što znači trgovačka radnja“ (Ivanković 2007: 12). Milošević (1998: 221) prostor „između Butiga i crkve Sv. Jakova, bliže Butigama, uz lijevu (zapadnu) stranu ceste Split-Sinj“ smješta nalazište ulomka antičke stelle *Neviae Placidae*. Katić (2018.) je u zaseoku Butige ubicirao antički Decimin.

Burenica je toponim koji bilježi fra Josip Ante Soldo (1995.) prilikom opisa raspodjele zemljišta pojedinim obiteljima. Uz ime Burenica daje i drugo ime za isto zemljište – *Stabbio* ('tor').

Carevina je toponim koji je Soldo (1997: 234) iznio kao primjer podjele zemljišta. Iz njegova djela saznaje se da je u naravi oranica u blizini crkve sv. Ivana.

Crkva sv. Nikole Tavelića se nalazi u naselju Sičane, a Milošević (1998: 222) na tom položaju smješta „nekoliko grobova manjih kvadratnih blokova.“

Čeline je toponim koji Ivanković (2009: 349) navodi kao zaselak naselja Sušci. Uz njih navodi da su dio zaselka 'Krivače'.

Čemernica je prostor na kojem su provedena arheološka istraživanja (pronađeni kameni nasipi, gomile), a nalazi uvršteni u nematerijalno kulturno dobro. Milošević (1998: 222) na predjelu Čemernica – Mojanka navodi „kameni nasip sagrađen sa svrhom da spriječi prolaz kroz prodolinu između ova dva brda.“ Brdo 'Čemernica' navodi se kao dio granice lovišta „Dicmo“.

Čipac je toponim za oranicu poznat iz Soldinih (1997: 234) primjera podjele zemljišta.

Darišica je područje koje se navodi kao granica lovišta „Dicmo“.

Dicmanjsko groblje mjesto je nalaza ulomka gornjeg kamenog križa. Milošević (1998: 222) nalazište smješta „sjeverozapadno od Butiga u Osoju.“ Osim kao nalazište, groblje se spominje u povijesnom kontekstu kao mjesto gdje je bila stara crkva sv. Jakova koju su

zapalili Turci, te je poslije obnovljena kao crkva sv. Josipa u službi grobljanske crkve (Ujević 2018).

Duboki Dolac je toponim naveden prilikom Soldina (1995: 76) opisa raspodjele zemljišta.

Duga njiva je ime za oranicu koja je primjer Soldine (1997: 234) podjele zemljišta.

Đidović Veliki je zaselak naselja Prisoje (Ivanković 2009: 289).

Ercegovci se u literaturi navode kao jedan od sedam naselja općine Dicmo. Prema Ivankoviću (2009: 123) područje je naseljeno krajem 17. stoljeća (1691-1695) stanovništvom koje je od Osmanlija iz Hercegovine pribjegli u Ercegovce koje su tada bile pod mletačkom vlašću. Ivanković (2007: 15) kazuje da Ercegovci „s jezičnog motrišta su etnik, dakle naziv stanovnika (H)ercegovine, bez glasa „h“, kojeg ne vole ni hercegovački ni dalmatinski govori.“ Prilikom tumačenja etimologije imena navodi imenicu herceg, „ustvari naslov: a) u vojsci – viđa vojske, vojskovođa, vojvoda i b) u državi – visoki dostojanstvenik (princeps dux), prema rangu odmah iza kralja“ (Ivanković 2007: 15). Fra Josip Ante Soldo (1995: 75) također zastupa tu tezu iako navodi da prezimena naselja Ercegovci ne odgovaraju hercegovačkima.

Glavičica je ime koje mještani Dicma koriste za nalaz kamene gomile koju Milošević (1998: 230) smješta „oko 60m zapadno od seoskog puta, na padini brijega u zaseoku Stare kuće u Sušcima.

Gradina na Glavici Milošević (1998: 223) smješta nalazište „na sjeverozapadnom vrhu brda Glavica, južno od crkve sv. Nikole Tavelića u Sičanima, na položaju zvanom Gradina.“ Gradinu datira u rano srednje i brončano doba, navodi ostatke bedema i izgled terena. Gradina se u literaturi zna javljati i kao samostalan toponim s obzirom na to da su na prostoru Dicma ustanovljene tri gradine: u Sušcima, Sičanima i Krušvaru.

Greda je područje na koje je Soldo (1997: 145) prilikom opisivanja raspodjele zemljišta smjestio oranice.

Grubuša je ime za brdo na kojem je smještena istoimena gradina. Na prostor Grubuše je Katić (2018.) ubicirao deseti miljokaz rimske ceste od Solina.

Golobrig je Milošević (1998: 222) smjestio u sredinu Dicmanjskog polja uz bilješku da se „na ovom položaju nalazi (...) neprirodna uzvisina izduženog oblika položena istok-zapad.“

Iz Matićeva rada (2011: 374) saznaje se da je Golobrig „čest. zem. 1250/4 i 1250/5 oranica srednje vrsti“ te „čest. zem. 1250/10 oranica u naravi srednje vrsti.“

Grebište je ime za vrtaču koju navodi Milošević (1998: 227) na brdu Korita uz navod da „opravdanog razloga ovakvom nazivu vrtače nismo utvrdili.“

Grob je ime za arheološko nalazište grobova koje u svom diplomskom radu iznosi Vinka Bubić (2016: 113). Nalaz Milošević (1998: 228) smješta ga „u gaju jugozapadno od zaseoka Stare Kuće u Sušcima, u ogradi Anđe Sušak Ilijine.“

Grubuša Velika navedena je kao zaselak naselja Kraj. Ivanković (2007: 12) upućuje da „prvi član dvočlanog ekonima Grubuša ustvari je naziv brda na južnom rubu Dicmanjskog polja (615 metara), ispod kojeg se nalazi zaselak Grubuša Velika.“ Za ime Grubuša Ivanković (2007: 21) navodi da je izvedeno od pridjeva grub sa značenjem „hrapav, neravan, nezavršen, surov, ružan.“

Imber je ime motivirano latinskom riječju *imber* koja upućuje na postojanje vode na tom području. Ovdje je upotrebljiv latinski frazem *imbrem in cribrum (in)gerere*, (kišu u rešeto (u)lijevati), hrv. lijevati (liti) vodu u rešeto (Mijić, Bartulović 2016: 126), s obzirom na to da se mjesto Dicmo nalazi u kršu koje ima podzemne vode i špilje. U literaturi se navodi kao granica lovišta „Dicmo“.

Jadrina gomila / Mali umac / Batarelova gardina arheološko je nalazište za koje Milošević (1998: 224) navodi da se smjestilo „na zapadnoj padini brda Trapošnik, iznad zaseoka Jadrići u Krušvaru (...). Riječ je, zapravo, o manjem utvrđenom objektu s masivnim polumjesečastim bedemom koji štiti mali plato gradine prema padini Trapošnika.“

Jarčište je ime zaseoka naselja Sušci (Ivanković 2009: 349).

Jasenoča Milošević (1998: 224) kazuje da je na ovom mjestu arheološko nalazište „na prtini koja prati ogradu s hrastovima od lokve Jasenoča prema Sušcima po sredini kose (sjeverozapadni produžetak brda Kitnica).“

Jedini drinak je područje za koje Milošević (1998: 224) tvrdi da je arheološko nalazište „na međi Krušvara i Biska iznad zaseoka Pranići, na brdu zvanom Jedini drinak.“

Kalinića vlake dio su granice lovišta „Dicmo“.

Katina Glava je dio granice lovišta „Dicmo“.

Kitnica je oronim koji je koristio Milošević (1998: 224) kako bi detaljnije opisao položaj arheološkog nalaza. Navodi brdo Kitnicu u blizini Jasenovače. Ivanković (2009: 349) je nabrojio Kitnicu kao jedan od zaseoka naselja Sušci.

Klanac je ime uz koje se veže predaja nastanku imena Ženski klanac koji su zabilježili Alberto Fortis i Ivan Lovrić. Ivanković (2009: 289) ga nabroja kao jedan od zaseoka Prisoja uz napomenu da se nekoć zvao Ženski klanac. Milošević (1998: 225) je na predjelu klanac smjestio nalazište rasute kamene gomile.

Kokani su prema Miloševiću (1998: 225) zaselak na kojem se nalazi arheološko nalazište grobova.

Koprivno se u povijesnoj literaturi navodi kao sastavni dio mjesta Dicmo s kojim je ono činilo jedno mjesto i jednu župu (Soldo 1995: 75). Danas Koprivno pripada općini Dugopolje.

Korita se u literaturi spominju kao brdo. Milošević (1998: 227) je ustanovio da se na njemu nalazi Mala gradina datirana u kasno brončano i starije željezno doba. Također navodi da se na Koritima južno od gradine nalazi se vrtaća *Grebište*, a jugozapadno od nje veliki bunar na položaju *Trnavci*. Na Koritima je Soldo (1995: 76) smjestio ogradu koja je dijelom primjera raspodjele zemljišta. Ivanković (2009: 349) Korita nabroja kao zaselak naselja Sušci. Koritima prolazi granica lovišta „Dicmo“.

Kraj je naselje općine Dicmo koje je ujedno i njezino sjedište. Ivanković (2007: 10) navodi dva moguća značenja imena: „1. posljednja točka, crta ili trenutak kada nešto završava i preko čega se ne nastavlja; svršetak, konac; 2. dio zemljišta, naselja.“

Krivače se kod Ivankovića (2009: 349) navode kao dio zaselka Čeline u Sušcima.

Križi je ime za oronim koji je prema Miloševiću (1998: 225) „iznad zaseoka Bojići i Jukići u Ercegovcima, istočno od Prosike.“ To je brdo na kojem su pronađene hrpe pet kamenih gomila.

Križice se u literaturi spominju kao brdo i zaselak. Smješten je ispod istoimenog brda koje dijeli dugopoljsku i dicmanjsku kotlinu. Prema Ivankoviću (2007: 13) prvi put su spomenute 1387. godine kada je velikaš Ivan Nelipić zazvao svoje podanike među kojima su bili i oni iz Križica. Križice se spominju kao primjer sela čije je ime promijenjeno ili uklopljeno u sastav okolnih naselja. Do te je promjene došlo u razdoblju između 17. i 18. stoljeća kada se dalmatinskim prostorom naselilo bosanskohercegovačko stanovništvo. S obzirom na to da su

bili brojniji od domorodačkoga stanovništva, njihova su imena prevladala, stoga „ime Križice sada nosi prijevaj između Dugopolja i Dicma“ (Kužić 1997: 76). Od toga vremena Križice ne postoje kao samostalno naselje, već je pripojeno selu Dicmu. Ivanković (2009) navodi Križice kao zaselak naselja Kraj i naselja Prisoje.

Krušvar je naselje općine Dicmo. Ivanković (2007: 16) kaže da „ekonim Krušvar izveden je od imenice kruška, naziva šumskog drveta i voćke (Pyrus) iz porodice ruža (Rosaceae).“ Nekada je ime kruška glasilu „*hrušy*, genitiv *hruš-ove* i sklanjalo se po u-deklinaciji, a kasnije dobiva nastavak *-bka*, vjerojatno analogijom kao i jabuka, te prelazi u a-deklinaciju“ (Ivanković 2009: 207).

Krušvarsko polje / doci je toponim naveden kao granično područje lovišta „Dicmo“.

Kuća J. Kokana Milošević (1998: 225) na kući Jure Kokana „u zaseoku Kokani u Sičanima“ navodi nalaz uzidanog ulomka antičkoga ukrašenog arhitrava.

Kukusov klanac je dio Fortisova opisa puta po Dalmaciji. Također se navodi kao toponim prilikom iznošenja priče o Anki, te je prema Ivanu Lovriću dio puta od Sinja prema Dicmu kojim je Ankina majka tragično zazivala kćerino ime.

Ledenice Milošević (1998: 226) navodi kao mjesto nalaza skupine manjih gomila koje smješta „sjeverno od zaseoka Stare kuće, na blagoj padini zvanj Ledenice, iznad poljica zvanog Nogle.“

Lisac je toponim naveden kao granično područje lovišta „Dicmo“

Liska je mjesto koje danas pripada općini Dugopolje. Navedeno kao predio kojim je prolazila rimska cesta prema Tiluriju, te kao granično područje dicmanjskog lovišta.

Mala Gradina je arheološko nalazište koje Milošević (1998: 226) smješta „u Korita, uz zapadni rub Dicmanjskog polja.“ Navedena je u sklopu opisa granice lovišta „Dicmo“.

Mala Grubuša je ime za arheološko nalazište koje Milošević (1998: 227) smješta „na sjeveroistočnom obronku brda Grubuša, na koti 616, iznad zaseoka Pajići.“ Na tom mjestu je ostatak gradine, a „na ovoj gradini M. Katić ubicira kasnoantički *Decimin* koji spominje Anonim iz Ravene“ (Milošević 1998: 227).

Milezinka? je toponim koji navodi Soldo (1997: 145) prilikom opisa raspodjele zemljišta.

Mojanka Toponim se spominje u putopisu Alberta Fortisa *Put po Dalmaciji* koji donosi predaju o nastanku njezina imena – „Annuccia mia“ što bi u prijevodu značilo „Moja Anka“. ⁵ Detaljniji opis predaje o imenu iznio je Ivan Lovrić prilikom opisa morlačkih običaja. Lovrić (1948: 124) pripovijeda da kad je majka čula za nesretnu smrt svoje kćeri i krenula da ju pokopa, a kad se udaljila tri milje od Sinja, počela je zapomagati njezino ime. „Tako je vičući >>Anka moja, moja Anka<< dala ime *Mojanka* onom malom šumovitom i brdovitom dijelu od četiri milje otprilike, počevši od *Kukusova klanca* do *Ženskog klanca*, koji je to ime i dobio radi toga, što je u njemu poginula ona vjerenica.“ Fra Josip Ante Soldo (1995: 157) je na „mjestu zvanom Mojanka (Mogancha)“ naveo ostatke temelja koji su vjerojatno od moguće crkve i samostana. Ivanković (2009) je nabraja kao jedan od zaseoka naselja Prisoje. U Mojanci su pronađeni arheološki ostatci o čemu govori Milošević (1998: 228).

Muratuša je prema podacima kojim se koristi Matić (2011: 375) „čest. zem. 1184/1 u naravi pola oranice, a pola vinograd, (...), uz državnu cestu s bunarom površine 3476m² u K.O. Kraj.“

Muratuše se navode u Matićevu radu (2011: 375) kao oranice srednje vrste.

Nijvice je ime za položaj nalazišta koje Milošević (1998: 228) smješta „oko 500 m zapadno od puta za Sičane – Kraj, na blagoj kosi koja se produžava od brda Kitnice prema jugu.“

Nugle Milošević (1998: 226) navodi kao „poljice“, odn. manje polje kako bi dodatno specificirao položaj arheološkog nalaza Ledenice.

Očinjak je zaselak naselja Ercegovci. Ivanković (2007: 17) kazuje da je „analogijom s imenicama mravinjak, krtičnjak, ribnjak, ružičnjak nastala u rječnicima nepotvrđena imenica očinjak sa značenjem prostor na kojem su obitavali očevi; očevina; ćaćevina; postojbina.“ S druge strane valja spomenuti i preklapanje s imenicom oko i njezinim izvedenicama poput očinji, očnjak, očnik i očanik. ** Očinjakom prolazi granica lovišta „Dicmo“.

Ograda je prema podacima koje navodi Matić (2011: 375) „čest. zem. 361/4 u naravi oranica slabe vrsti“.

⁵ „Postoji pjesma, sačuvana predajom među Morlacima u tom kraju, koja priča o žalosnu slučaju jednoga čovjeka kojemu je bila ukradena djevojka po imenu Anka. Tražio ju je noću po cijelom brdu i dozivao je vičući na sav glas: „Moja Anka“ što će reći: „Annuccia mia“; po tome je planina dobila ime koje i sada nosi. Razna obližnja mjesta imaju imena koja se odnose na različite pojedinosti ove priče.“ (Fortis 2004: 181-182)

Ograda A. Šušak je prostor arheološkog nalazišta za koje Milošević (1998: 228) navodi da se nalazi „u gaju jugozapadno od zaseoka Stare Kuće u Sušcima, u ogradi Anđe Sušak Ilijine.“ Tu je nalaz nazvan Grob koji u doktorskom radu navodi Vinka Bubić (2016: 113).

Ograda M. Jokića je prostor na kojem su pronađeni ostatci zidova karakteristične rimske gradnje, a na okolnim neimenovanim parcelama ulomci keramike novca, reljefi, arhitektonski fragmenti i žrtvenik božici Dijani. Milošević (1998: 228) navodi da se ograda nalazi u „zaseoku Kokani u Sičanima.“ Također daje važan podatak da upravo na tom mjestu „treba ubicirati značajnije antičko naselje, vjerojatno *Decimin* (= *ad decima miliaria*) – antičku cestovnu putnu stanicu (*mansio*) na desetoj milji ceste od *Salone* prema *Aequumu*“ (Milošević 1998: 229).

Osoje je ime za jedno od naselja općine Dicmo. U literaturi se na nekim mjestima navodi kao brdo, pa kod Ivankovića (2007: 19) nalazimo da je „ispod neosunčane, sjeverne, osojne strane brda Osoja (433 metra visine) u dicmanjskoj (...) kotlini smješteno naselje Kraj Osoje“. Prvi spomen Osoja je iz 1407. godine kada je Ivan Nelipić to selo darovao plemiću Jurju Prodašiću (Ivanković 2007: 20).

Orgus se u literaturi javlja najčešće kao dio rimskog puta, kao primjerice u djelu Alberta Fortisa *Put po Dalmaciji* te u radu *Arheološka istraživanja na lokalitetu Banjače* autorica Ožanić Roguljić i Miloglav (2018). Navodi se kao brdo i granično područje lovišta „Dicmo“.

Panjina je „oranica srednje vrsti“ (Matić 2011: 374).

Pasike je Ivanković (2009: 349) naveo kao zaselak naselja Prisoje.

Plavša je zaselak naselja Krušvar. Za njegovo ime Ivanković (2007: 17) kaže da je „ekonim (...) istovjetan s prezimenom Plavša, a nazvano je prema nekadašnjim stanovnicima tog zaseoka s prezimenom Plavšić (u austrijskom zemljišniku iz 1830. Godine u Krušvaru su zabilježene dvije obitelji s prezimenom Plavša...)“. Navodi da je u osnovi „i ekonima i prezimena pridjev plav, (...) praslavenska riječ, koja je glasila polv sa značenjem žučkast, bijel, a slično je glasila i u drugim jezicima“ (Ivanković 2007: 18).

Podine se spominju kao oranica, „srednje vrsti površina“, kao ime za tri različite čestice zemlje (Matić 2011: 375).

Podrugov voćnjak je prostor na kojem su nekada bili stećci. Oni su u vremenu II. svjetskog rata razbijeni i ugrađeni u zid voćnjaka. Taj nalaz Milošević (1998: 229) smješta „uz zapadni rub magistralne ceste Sinj-Split, nasuprot kuće Podrug u Kraju.“

Podvornica je ime za oranicu koja se navodi prilikom Soldina (1997: 234) opisa raspodjele zemljišta.

Podgradina je ime zaseoka Prisoje (Ivanković 2009: 289).

Polje je ime koje Soldo (1995: 75) navodi kad dio banderije Maretića u Dicmu.

Popradina je prostor na kojem je Soldo (1997: 234) smjestio oranice prilikom opisa raspodjele zemljišta.

Prisoje je ime naselja općine Dicmo, a prema Ivankoviću (2009: 289) se nalazi „na prisojnoj strani brda Čemernice.“ Prilikom objašnjavanja imena, Ivanković (2007: 21) kazuje da je „u vezi s ekonimom Osoje rečeno (...) da uzvisine s obzirom na sunce kao izvor svjetlosti u hrvatskom jeziku imaju prisojnu stranu (locus apricus), stranu izloženu suncu, (o)sunčanu, toplu stranu, a kad je u pitanju Hrvatska riječ je o južnoj padini uzvisine.“

Prosik se navodi kao dio granice lovišta „Dicmo“, ali i kao dio nekadašnjeg puta koji je vodio iz Dugopolja prema Tiluriju.

Radinje su dio Dicma koje se spominju prilikom Soldina (1995: 75) opisa prostiranja mjesta, te ih ubraja u banderiju Maretića.

Rajevci je ime za zaselak naselja Krušvar. Ivanković (2007: 18) navodi dva moguća načina nastanka imena. Za prvi mogući kaže da se „u osnovi ekonima Rajevci nalazi (...) prezime Rajevac, koje je izvedeno od imena Rajo odnosno Rajko, što je naša prilagođenica hipokoristika njemačkog imena Raimund (talijanski Raimondo).“ S druge strane, kao mogućnost nastanka imena navodi „imanje osobe s imenom Rajo ili što je još vjerojatnije s prezimenom Raič, od kojeg je u Cetinskoj krajini nastalo Rajić, moglo se zvati Rajevac (osim Rajevo), a u množini Rajevci.“

Runjavci je ime koje je navedeno kao dio granice lovišta „Dicmo“.

Sičane je naselje Dicma, a etimologiju ovog ojkonima Ivanković (2007: 21) obrazlaže na dva načina. Prva mogućnost je da je ime izvedeno od glagolskog pridjeva trpnog *-sičen*, odn. ikavskog oblika *sići*. Druga varijanta svoje korijenje vuče „iz turskog jezika *sičan* sa

značenjem miš (sičan-joli = podzemni prokop, mišji put,; sičanot = mišji otrov, mišomor, arsenov tiroksid, „mišja trava“).

Stare kuće Ivanković (2009: 349) navodi kao zaselak naselja Sušci. Milošević (1998: 230) tu smješta nalaz kamene gomile koju mještani zovu Glavičica. Soldo (1995: 77) navodi *Starokuće* kao dio Dicma koji je naselio manji broj pravoslavaca, a smješta ga upravo u Suške, koji „je dobio ime po obiteljima Sušković koje su upisane u mletačkom katastru“.

Stari vinogradi je ime za arheološko nalazište nastalo prema položaju na kojem se nalazi. Milošević (1998: 230) tako kazuje da je ono „na položaju Stari vinogradi, nedaleko od zaseoka Blajići u Krušvaru.“ Prilikom krčenja za novi vinograd tu je pronađen grob i unutar njega koplje.

Stupačka draga je toponim korišten prilikom opisa granice lovišta „Dicmo“.

Stupi se navode u radu Ožanić Roguljić i Miloglav (2018: 140) kao dio kojim prolazi cesta prema Tiluriju.

Sušci su naselje na zapadnoj strani Dicma. Soldo (1995: 77) je kazao da je zaselak dobio ime „po obitelji Sušković koje su upisane u mletačkom katastru.“ Ivanković (2007: 21) navodi kako je „naziv naselja s jezičnog motrišta (...) istovjetan s množinom prezimena Sušak, kako se i zovu stanovnici tog dicmanjskog naselja“. S jezičnog je motrišta, prema Ivankoviću (2009: 348), „istovjetno s imenicom šušak, kako stočari Dalmatinske zagore i zapadne Hercegovine nazivaju krpelja, a ponegdje i nametnika uopće“.

Suvaja je ime za oranicu „bolje vrste“ koju navodi Matić (2011: 375).

Šerbina gomila je toponim koji označava arheološko nalazište. Milošević (1998: 230) gomilu smješta na brdo u Suške, a na specijalnoj je karti taj položaj označen kao Gradina.

Trapošnik je ime za brdo koje „dijeli područje Dicmanjskog polja i Turjačkih poda“ (Milošević 1998: 231). Na njemu se nalaze arheološka nalazišta keramike, čatrnja i gradina koja „dominira gotovo cijelom Cetinskom krajinom i s nje su vidljive gotovo sve druge gradine na ovom području.“ Ime Trapošnik javlja se i u opisu granice lovišta „Dicmo“.

Trnavci je ime za bunar koji Milošević (1998) smješta na brdo Korita.

Vinogradina je „čest. zem. 40/4 u naravi pašnjak“ (Matić 2011: 375).

Vojkovića gradina je ime za nalaz utvrđene gradine i tri groba datirana u srednje i kasno brončano doba. Milošević (1998: 232) gradinu smješta „zapadno od zaseoka Botići u Prisoju, na položaju Vojkovića gradina, na izduženom jezičku brda Čemernica koje duboko zadire u Dicmanjsko polje.“

Zeleni bunar je ime koje je u svom djelu naveo Soldo (1995: 76) prilikom opisa raspodjele zemljišta. Smjestio je područje u zaselak Sičane.

Ženski klanac je predio o čijem imenu predaju donose Alberto Fortis i Ivan Lovrić prilikom opisivanja kraja i običaja Morlaka. Ženski je klanac usko vezan uz predaju nastanka imena Mojanka. Prema Lovriću (1948: 124), „Ženski klanac znači upravo *lo stretto della donna*.“ U njemu je poginula nesretna mlada djevojka Anka, opjevana u narodnim pjesmama i djelu Ane Vidović *Anka i stanko ili Dubrava Mojanka blizu Splita*.

Župa je ime za zaselak naselja Krušvar uz koji Ivanković (2007: 19) navodi istoimeni zaselak susjednog sela Košuta „koji su nazvani po prezimenu njegovih stanovnika Župa.“

Župna kuća je prostor u čijem dvorištu Milošević (1998: 232) bilježi da je smješten nalaz uzidanog antičkog natpisa o kojem se saznaje još iz pisanja F. Bulića iz 1920. godine.

5. ZAKLJUČAK

Ovim radom obuhvaćena je toponomastička građa općine Dicmo zabilježena u znanstvenoj literaturi. Ukupno je obrađeno 107 toponima. Korištena literatura obuhvaća znanstvena područja povijesti, arheologije, građe o naselju, kao i pravne dokumente koji u svojim malim, gotovo neznatnim dijelovima, pružaju velik broj imena bitnih za provedeno toponomastičko istraživanje.

Povijesna građa donosi kratak pregled kontinuiteta naseljenosti mjesta, formiranja naselja, priče iz naroda i njihove životne preokupacije tokom vremena. Najviše imena otkrivaju knjige i članci arheološke građe koje uz ime lokaliteta vezuju narav tla, dodatno specificiraju položaj unutar mjesta te povijesni kontekst ovisno o tipu nalaza. Detaljniju podjelu glavnih sastavnica općine, odnosno imena naselja i njegovih zaseoka obrađeno je u literaturi o naseljima. Pravna građa toponime navodi kako bi precizirala granice područja ili su toponimi koji imenuju obradive površine predmetom sudskih rasprava i sl. Na nekim je mjestima unutar literature navedeno vrijeme nastanka toponima i njihove etimologije. Većina toponima opisanima u

radu vezana je uz lokalitete od povijesne i strateške važnosti, primjerice brojne gradine, nalazi grobnica, ali i područja na kojima su se odigrali povijesni događaji važni za mjesto. Popis toponima sustavno obrađuje svaki od pronađenih toponima koji su navedeni abecednim redom. Ovo poglavlje daje pregledan uvid u ime i literaturu za koje se ono vezuje, odn. jedinicu unutar koje se ime pojavljuje. Imena koja se pojavljuju u literaturi uglavnom su ista ili prostorno bliska s obzirom na činjenicu da se u obrađenoj građi najviše izdvajaju imena mjesta na kojima su provedena istraživanja. Stoga se može kazati da je toponomastička građa općine Dicmo samo površinski istražena. Ovo istraživanje samo je korak prema dubljem istraživanju i klasificiranju građe imena koja se nalaze na prostoru Dicma.

Baština naroda se jednakovrijedno može sačuvati bilježenjem toponima i detaljnim istraživanjem etimologije imena. Ovaj rad teži upravo tim ciljevima, s otvorenim prostorom za daljnja istraživanja. Toponomastičkim istraživanjima treba dati na važnosti dok još postoje mogućnosti bilježenja starih, izvornih imena prije negoli odu u zaborav. Zajedno s modernizacijom i sve jačom deruralizacijom, izvorna se imena brzo mijenjaju, mladi naraštaj im ne daje na važnosti i samim time postaju dio povijesti.

6. LITERATURA

Basić, Ivan. 2007. „Je li sv. Jeronim rođen u Lovreću“. U: *Dalmatinska zagora – nepoznata zemlja: Galerija Klovićevi dvori, 4. rujna - 21. listopada 2007.* / Belamarić, Joško; Grčić, Marko (ur.). str. 359-367. Zagreb: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske: Galerija Klovićevi dvori.

Belamarić, Joško. 2010. *Dalmatinska zagora: [kulturno-povijesni vodič Zagore Splitsko-dalmatinske županije]*. Split: Splitsko-dalmatinska županija: Turistička zajednica Splitsko-dalmatinske županije.

Bubić, Vinka. 2016. *Tipologija i topografija kasnoantičkih grobova u arheološkom krajoliku srednje Dalmacije*. Doktorski rad. Zagreb: Filozofski fakultet.

Fortis, Alberto. 2004. *Put po Dalmaciji*. Split: Marjan tisak.

Ivanković, Ante. 2007. *Prezimana općine Dicmo*. Split [i. e. Dicmo]: Općina Dicmo.

Ivanković, Ante. 2009. *Nazivi naselja Splitsko-dalmatinske županije*. Split: Ogranak Matice hrvatske Split: Majumi.

Katić, Miroslav. 2018. „Castella qui sunt super civitatem Salonitanam“. *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, Vol. 111 No. 1*, 245-279.

Kužić, Krešimir. 1997. *Povijest Dalmatinske zagore*. Split: Književni krug.

Librenjak, Anita. 2011. Pregled arheoloških istraživanja u Cetinskoj krajini od 1980. do 2006. U: *Arheološka istraživanja u Cetinskoj krajini: Znanstveni skup, Sinj, 10.-13. listopada 2006.* = *Archaeological research in the Cetina district: conference, Sinj, 10-13 october 2006* / [uredništvo Jacqueline Balen, Hrvoje Potrebica; prijevod Danica Šantić str. 9-31. Zagreb: Hrvatsko arheološko društvo: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu; Sinj: Muzej Cetinske krajine.

Lovrić, Ivan. 1948. *Bilješke o Putu po Dalmaciji opata Alberta Fortisa i Život Stanislava Sočivice*. Zagreb: Izdavački zavod Jugoslavenske akademije.

Matić, Zdravko. 2018. „Djelovanje suda za zaštitu nacionalne časti Hrvata i Srba u Hrvatskoj 1945. – osvrt na Srednjodalmatinski okrug i presudu Mati Podrugu iz Dicma“. *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, No. 60*, 351-383.

Mijić, Linda. Bartulović, Anita. 2016. „Frazemi sa sastavnicom iz semantičkog polja „voda“ u klasičnim jezicima i hrvatskom jeziku“. *FLUMINENSIA: časopis za filološka istraživanja*, Vol. 28 No. 1, 123-141.

Milošević, Ante. 1998. *Arheološka topografija Cetine*. Split: Muzej hrvatskih arheoloških spomenika.

Ožanić Roguljić, Ivana. Miloglav, Ina. 2018. „Arheološka istraživanja na lokalitetu Banjače“. *Opuscula archaeologica*, Vol. 39/40 No. 1, 135-149.

Rihtman-Auguštin, Dunja. 1987. „Alberto Fortis, Put po Dalmaciji, priredio J. Bratulić, s talijanskog preveo M. Maras, Globus, Zagreb 1984, 304+XXVII str.“ *Narodna umjetnost: hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku*, Vol. 24 No. 1, 256-257.

Samardžija, Marko. 1995. *Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.

Skok, Petar. 1971. – 1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti

Skračić, Vladimir. 2011. *Toponomastička početnica*. Zadar: Sveučilište u Zadru.

Soldo, Josip Ante. 1995. *Sinjska krajina u 17. i 18. stoljeću. Knjiga prva*. Sinj: Ogranak Matice hrvatske

Soldo, Josip Ante. 1997. *Sinjska krajina u 17. i 18. stoljeću. Knjiga druga*. Sinj: Ogranak Matice hrvatske.

Šimunović, Petar. 1986. *Istočnojadranska toponimija*. Split: Izdavačka radna organizacija Logos.

Tomasović, Mirko. 2009. Ana Vidović: književni profil. *Nova Croatica: časopis za hrvatsku književnost i kulturu*, Vol. 3 [33] No. 3 [53]: 1-31.

Ujević, Bože. 2018. *Gradovi i općine Splitsko-dalmatinske županije*. Split: Naklada Bošković.

Internetski izvori:

<https://www.dalmacija.hr/Portals/0/Glasnik/2007/5/160S.%20loviste%20Dicmo.pdf>

(pristupano 18. srpnja 2020. godine)

7. SAŽETAK

TOPONOMASTIČKA GRAĐA OPĆINE DICMO U ZNANSTVENOJ LITERATURI

U ovom radu obrađena je toponomastička građa općine Dicmo koja se pojavljuje u znanstvenoj literaturi. Sveukupno je obrađeno 107 toponima. Imena se pojavljuju u povijesnom kontekstu, u arheološkim radovima, literaturi o naseljima, pravnim dokumentima i znanstvenim radovima kojima su pravni dokumenti poslužili kao izvor. S obzirom na bogatu prošlost i činjenicu da je Dicmo bilo pod različitom upravom, toponimi koji se pojavljuju na njegovu prostoru uvelike su različitoga podrijetla. Znanstvena literatura u kojoj nalazimo toponime općine Dicmo uglavnom ne obrađuje imena detaljno, nego ih navodi ili nabraja u kontekstu pojedinog znanstvenog područja. Najveći opseg imena donose povijesna i arheološka istraživanja koja ujedno i svjedoče o dugom kontinuitetu naseljenosti mjesta. Općina Dicmo je slabo zastupljena u literaturi, posebice s jezičnog i toponomastičkog motrišta. Toponomastička istraživanja od velike su važnosti za očuvanje povijesti naroda kroz imena i značenja koja sa sobom nose. Kroz toponime saznaje se priča o prostoru, njegovoj povijesti i naseljenosti, ali i činjenice o terenu koji imenuje. Samim time toponimi su spomenik jednog naroda upisan u njihovu jeziku. Bilježenjem i istraživanjem toponima bogati se i širi znanje o jeziku, njegovoj izvornosti i promjenama kojima je vremenom podlijegao.

Ključne riječi: Dicmo, toponimi, naselja, imena, etimologija

8. SUMMARY

THE TOPONYMY OF THE MUNICIPALITY OF DICMO IN THE SCIENTIFIC LITERATURE

This paper deals with the toponymic material of the municipality of Dicmo, which appears in scientific literature. A total of 107 toponyms were processed. The names appear in historical context, in archaeological papers, literature on settlements, legal documents and scientific papers for which legal documents have served as a source. Given its rich past and the fact that Dicmo was under different administrations, the toponyms that appear in its area are of very different origins. The scientific literature within which the toponyms of the municipality of Dicmo are located does not generally deal with names in detail, but lists or enumerates them in the context of its scientific field. The largest range of names is brought by historical and archaeological research, which also testify to the long continuity of the settlement. The municipality of Dicmo is poorly represented in literature, especially from a linguistic and toponymic point of view. Toponymic research is of great importance for the preservation of the history of people through the names and meanings they carry with them. Through toponyms, one learns the story of the area, its history and population, but also the facts about the terrain it names. Thus, toponyms are a monument of a nation inscribed in its language. By recording and researching toponyms, knowledge is enriched and spread about the language, its originality and the changes it has undergone over time.

Keywords: Dicmo, toponymy, settlements, names, etymology

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

kojom ja BARBARA ČATIPOVIĆ, kao autor/ica završnog rada dajem suglasnost Filozofskom fakultetu u Splitu, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

TOPONIMASTIČKA GRADA OPĆINE DICHINO U ZNANSTVENOJ LITERATURI

koristi na način da ga, u svrhu stavljanja na raspolaganje javnosti, kao cjeloviti tekst ili u skraćenom obliku trajno objavi u javnoj dostupni repozitorij Filozofskog fakulteta u Splitu, Sveučilišne knjižnice Sveučilišta u Splitu te Nacionalne i sveučilišne knjižnice, a sve u skladu sa *Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima* i dobrom akademskom praksom.

Korištenje završnog rada na navedeni način ustupam bez naknade.

Split, 15. 05. 2020.

Potpis Barbara Čatipović

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja BARBARA ČATIPOVIĆ, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST I POVIJEST UMJETNOSTI, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 15.09.2020.

Potpis Barbara Čatipović

Izjava o pohrani završnog/diplomskog rada (podertajte odgovarajuće) u Digitalni
repozitorij Filozofskog fakulteta u Splitu

Student/ica: BARBARA ČATIPOVIĆ

Naslov rada: TOPONIMASTIČKA GRAĐA OPĆINE DIČMO U ZNANSTVENOJ LITERATURI

Znanstveno područje: HUMANISTIČKA ZNANOST

Znanstveno polje: FILOLOGIJA

Vrsta rada: ZAVRŠNORAD

Mentor/ica rada:

DR. SC. KATARINA LOŽIĆ KNEŽOVIĆ, 12V. PROF

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Komentor/ica rada:

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Članovi povjerenstva:

DOC. DR. SC. ANTONA LUKETIN ALFIREVIĆ, DR. SC. ANITA ŽUNJIĆ-STOJLOVA, 12V. PROF

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje) DR. SC. KATARINA LOŽIĆ KNEŽOVIĆ, 12V. PROF

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog završnog/diplomskog rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uredenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

- a) rad u otvorenom pristupu
 b) rad dostupan studentima i djelatnicima FFST
 c) široj javnosti, ali nakon proteka 6/12/24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).
(zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnog) ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: 15.09.2020.

Potpis studenta/studentice: Barbara Čatipović